

Kvalitetsrapport

**Barn och unga – vår
framtid**
Läsåret 2017-2018

2018-10-11

Utbildningsförvaltningen

0911-69 60 00

www.pitea.se

www.facebook.com/pitea.se

Piteå kommun

Sammanfattning

Den psykiska ohälsan bland elever har stigit över tid både i Piteå och i riket, särskilt bland flickor, och den har enligt nationell forskning ett ömsesidigt samband med den ökade stressen över skolarbetet. Det finns allt tydligare skillnader mellan pojkars och flickors psykiska ohälsa, mellan elever med och utan stöd från vårdnadshavare och mellan drogfria och missbrukande elever. Likvärdighetsuppdraget bör därför vara i fokus för huvudmannen. Samtidigt visar forskningen att barns och ungas psykiska ohälsa är en komplex företeelse med många påverkansfaktorer.¹ Det finns bekymrande resultat, samtidigt som kartläggningen av skolväsendets processer visar många goda insatser i samverkan med andra samhällsaktörer och med hemmen. Därför är det rimligt att dessa processer får fortsätta och utvärderas längre fram enligt planeringen och att huvudmannen avvaktar med fler uppdrag. Det är dock viktigt att skolväsendet har goda förutsättningar för att utvärdera sina insatser. Rapporteringen i Skola24 är en viktig tillgång i det systematiska kvalitetsarbetet inom det här målområdet, men den är alltför låg för att användas i utvärderingen av arbetet för elevnärvaron. Därför vill Utbildningsförvaltningen att rapporteringen ska förbättras.

Varför skrivs den här rapporten?

Enligt skollagstiftningen ansvarar Piteå kommun som huvudman för att planera, följa upp och utveckla utbildningen, vilket också ska göras på enhetsnivå.² Kommunfullmäktige har huvudmannansansvaret inför staten, men Barn- och utbildningsnämnden ska fullgöra huvudmannens uppgifter och är därmed operativt ansvarig i kommunens utvecklingsarbete inom utbildningsverksamheten.³ Den här rapporten skrivs i syfte att bidra till att ge goda förutsättningar för barnens och elevernas intellektuella, moraliska och personliga utveckling.⁴ Den presenterar skolväsendets resultat och processer inom målområdet och gör en sammanfattande och framåtblickande analys av vilka behov som finns. Den bidrar därigenom till att huvudmannen kan fatta informerade beslut för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.⁵

¹ Folkhälsomyndigheten (2018, s. 85): Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

² 4 kap. 3-4 § skollagen (2010: 800)

³ 2 kap. 2 § skollagen (2017:759)

⁴ 1 kap. 4 § skollagen (2010: 800)

⁵ 2 kap. 8b § skollagen (2018:608)

Innehåll

1. Nulägesbedömning	3
1.1. Sammanfattande analys.....	3
1.2. Den psykiska ohälsans samband med stress över skolarbetet.....	4
1.3. Tryggheten sjunker något bland flickor	7
1.4. Elevnärvaro	9
1.5. Färre dricker alkohol men ett fåtal gör tidigare drogdebut	11
1.6. Sju synpunkter och klagomål	12
2. Processer för ökad måluppfyllelse.....	13
2.1. Sammanfattande analys.....	13
2.2. Samverkan mellan förskola, skola och hem.....	14
2.3. Ett gott arbete för elevnärvaro.....	15
2.4. Hälsöfrämjande dans och musik	17
2.5. Samverka Agera Motivera (SAM).....	17
2.6. Förebyggande av drogmissbruk	18
2.7. Strategi för kompetensförsörjning.....	18
2.8. Projekt för nyanländas lärande	18
3. Ledningsgruppens rekommendation	19
Referenser	20

I. Nulägesbedömning

Nulägesbedömningen nedan tar sin utgångspunkt i det enda målet som Barn- och utbildningsnämnden har inom Piteås strategiska område *Barn och unga- vår framtid: Barn och unga har en trygg och utvecklande uppväxt och använder inte alkohol eller droger.*

Utbildningsförvaltningens kvalitetscontroller har skapat nulägesbedömningen genom en kritisk bearbetning av statistik och analyserande dialog med skolledare och elevhälsans personal.

I.1. Sammanfattande analys

För att bedöma nuläget behandlar underlaget statistik kring elevhälsa, elevnärvaro och drogfrihet. Piteå ligger i många avseenden ungefär på ett genomsnitt för länet och de lokala trenderna syns också på nationell nivå. En gemensam nämnare för många resultat är att de berättar om ökande skillnader:

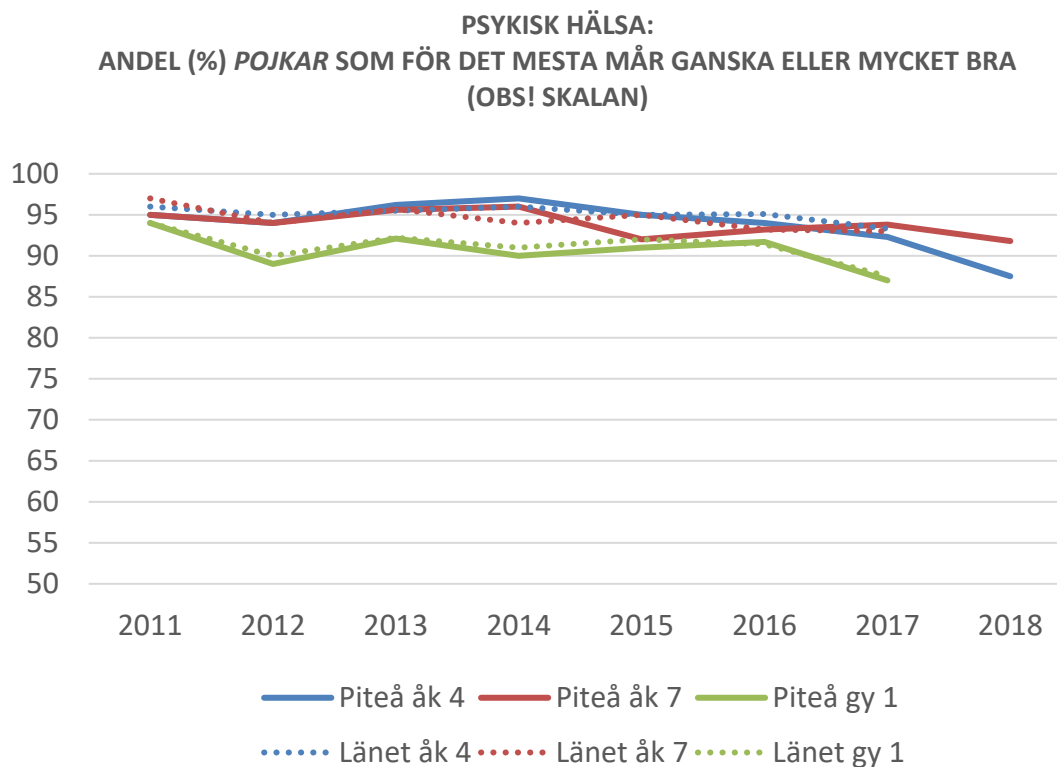
De lokala trenderna syns också på nationell nivå. En gemensam nämnare för många resultat är att de berättar om ökande skillnader.

- Skillnaden mellan pojkars och flickors psykiska ohälsa, stress över skolarbetet och rädsla eller oro.
- Skillnaden mellan gymnasieelever med och utan stöd från hemmavarande vuxna när det gäller skolnärvaro (vilket allt oftare innebär en skillnad mellan svenskfödda och ensamkommande utlandsfödda elever).
- Skillnaden mellan den ökande andelen elever som helt avstår från alkohol och det fåtal allt yngre eleverna som använder cannabis.
- Skolkuratorer på gymnasiet ser också en ökad skillnad mellan hälsa och ohälsa, då de elever som mår dåligt mår sämre.

Skolväsendets likvärdighetsuppdrag bör därför vara i fokus och på huvudmannanivå handlar det om att ha kunskap om skillnader för att kunna fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov, samt att följa enheternas processer för att kunna säkerställa en likvärdig kvalitet i hela kommunens utbildningsverksamhet.

I.2. Den psykiska ohälsans samband med stress över skolarbetet

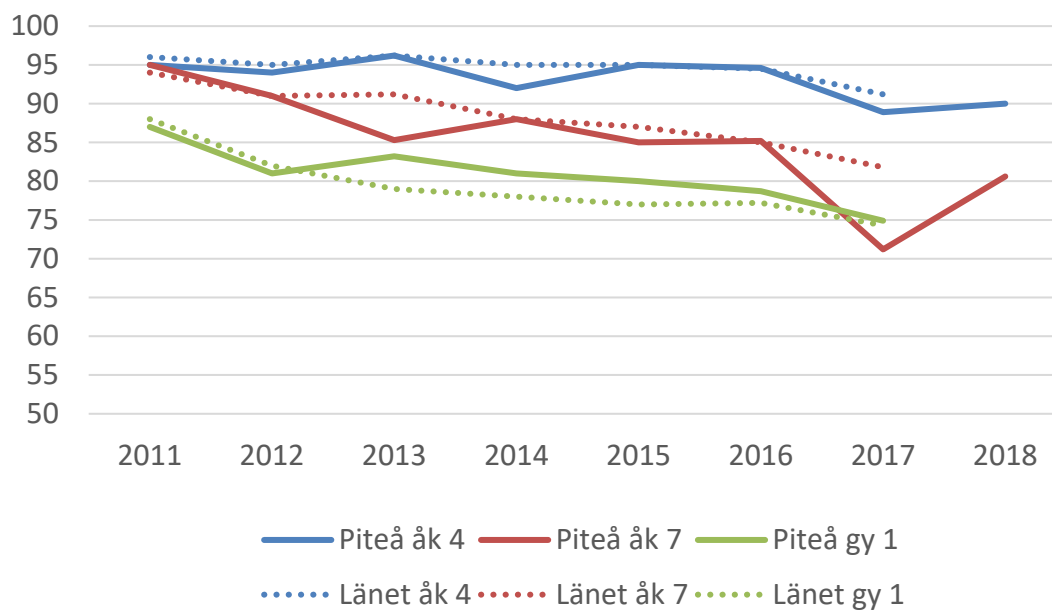

Källa: Skolbarns hälsa och levnadsvanor i Norrbotten (hälsoprofilenkäten), Region Norrbotten

Statistiken ovan är hämtad från hälsoprofilenkäten som genomförs av skolsköterskorna och sammanställs på läns- kommun- och skolnivå. Den indikerar att den psykiska hälsan bland Piteås elever ligger nära genomsnittet för Norrbottens län. Resultaten för 2017-2018 finns inte sammanställda på länsnivå ännu. Resultaten för gymnasieskolans åk 1 i Piteå kommun kunde inte heller sammanställas då anpassningen till GDPR-lagstiftningen försenade enkätens genomförande. Men gymnasiets resultat från 2017 indikerar ändå att fler mår sämre. Erfarenheter i kuratorsgruppen på Strömbackaskolan är också att problemen har förvärrats bland dem som mår dåligt.

PSYKISK HÄLSA:
ANDEL (%) FLICKOR SOM FÖR DET MESTA MÅR GANSKA ELLER MYCKET
BRA (OBS! SKALAN)

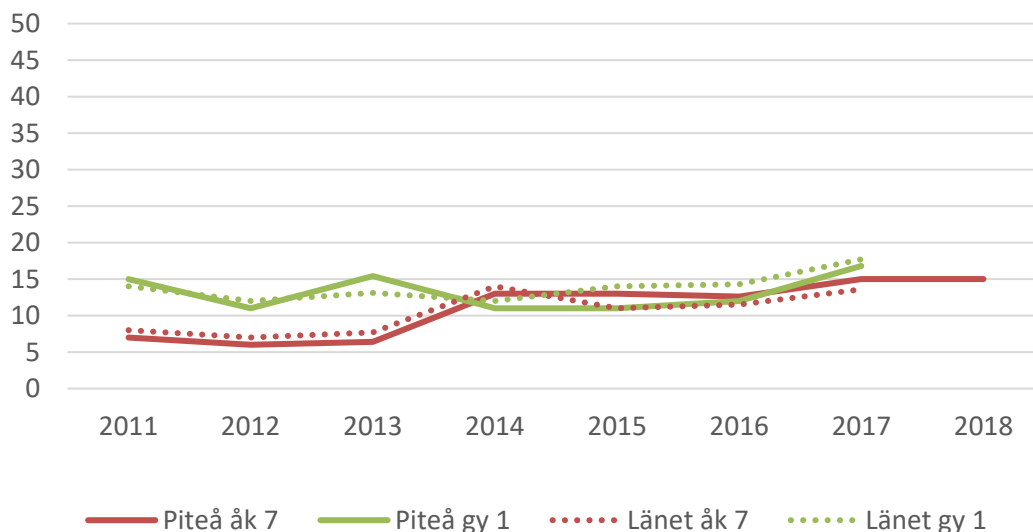

Källa: Skolbarns hälsa och levnadsvanor i Norrbotten (hälsoprofilenkäten), Region Norrbotten

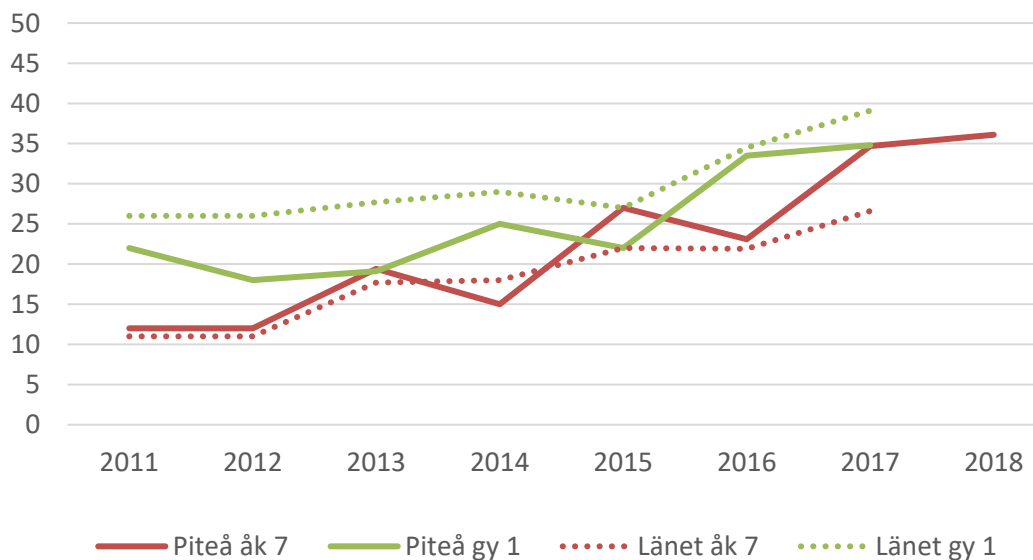
Det är tydligt att resultatet för flickor som grupp har sjunkit över tid, särskilt i åk 7. Resultatet har även sjunkit för pojkar, främst i åk 4. Bakom de här siffrorna ligger en stor variation av problematik, men i den här rapporten fokuseras skolan som påverkansfaktor. I dagsläget finns ingen förklaring till varför den psykiska ohälsan bland flickor i åk 7 var så låg 2016/2017 och varför den har stigit under det senaste läsåret, men notera i diagrammet på nästa sida att även stressen över skolarbetet ökade bland flickor i åk 7 2016/2017.

ANDEL (%) *POJKAR* SOM ALLTID ELLER OFTA ÄR STRESSADE ÖVER SKOLARBETET (OBS! SKALAN)

ANDEL (%) *FLICKOR* SOM ALLTID ELLER OFTA ÄR STRESSADE ÖVER SKOLARBETET (OBS! SKALAN)

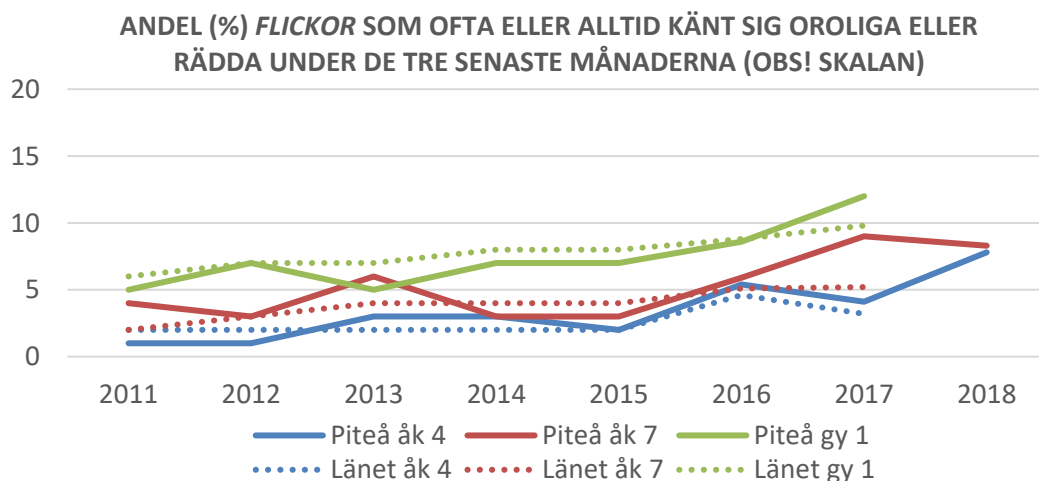
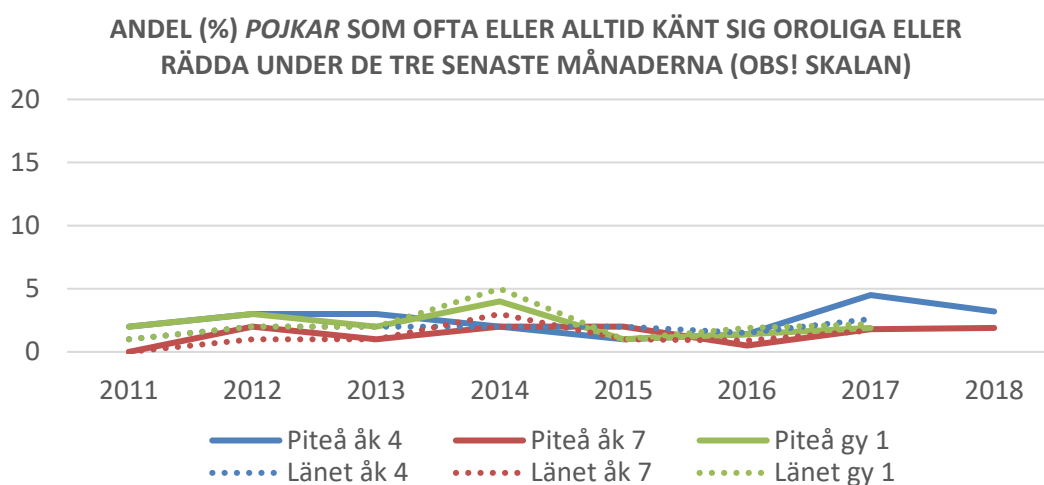
Källa: Skolbarns hälsa och levnadsvanor i Norrbotten (hälsoprofilenkäten), Region Norrbotten

Diagrammet ovan visar att flickor, främst i åk 7 men också i gy 1 som är stressade över skolarbetet har ökat markant på kommuns- och länsnivå sedan 2011. Samma trend syns i riket. En nationell studie av Folkhälsomyndigheten pekar på ett ömsesidigt samband

mellan elevers stress över skolarbetet och deras psykiska hälsa.⁶ I dialogen med skolledare framkommer också erfarenheter av att det är vanligare bland flickor än bland pojkar att vara mycket ambitiösa både i skolan och på fritiden och att i förlängningen lägga en osund press på sig själva. Tillsammans med statistiken ger det stöd för slutsatsen att stress över skolarbetet troligen har ett ömsesidigt samband med den psykiska ohälsan bland Piteås flickor.

1.3. Tryggheten sjunker något bland flickor

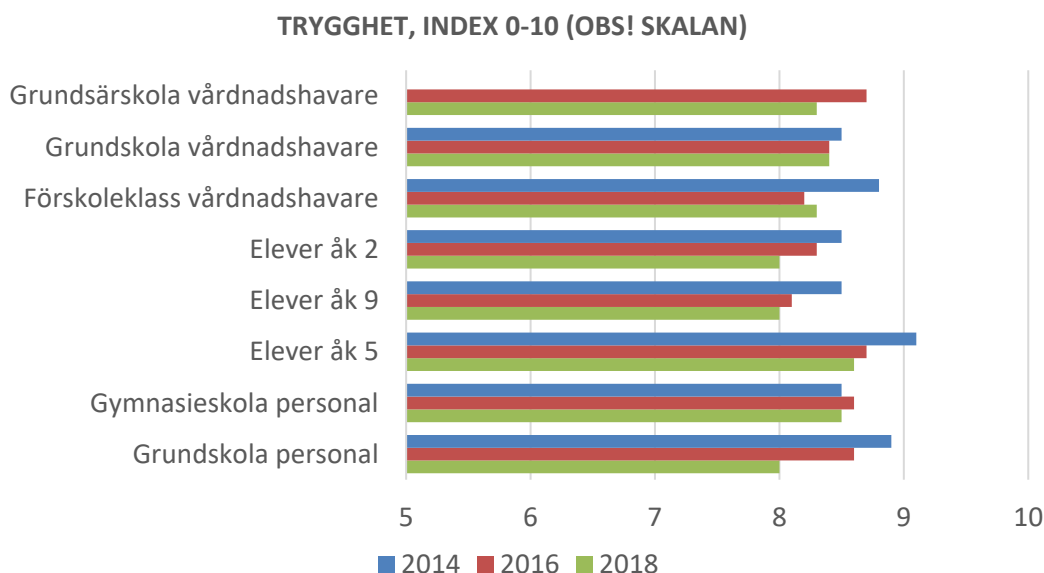

Källa: Skolbarns hälsa och levnadsvanor i Norrbotten (hälsoprofilenkäten), Region Norrbotten

⁶ Folkhälsomyndigheten (2018, s. 75): Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

Rädsla eller oro blir allt vanligare bland flickor, enligt enkätresultaten ovan. Vissa skillnader verkar finnas på gruppnivå, enligt skolsköterskornas erfarenheter från elevhälsosamtalen. I åk 4 kan eleverna ofta vara rädda för mörkret och att gå hem om vintern. I åk 7 kretsar mycket kring att duga för att inte vara utanför. I högre årskurser upplevs en ökad stress över skolarbetet. Men en förklaring till att oron och rädslan stiger i alla åldrar kan vara att eleverna ägnar mer tid åt internetbaserade aktiviteter än i de flesta andra länder.⁷ Eleverna får information från t.ex. sociala medier om oroande samhällsföreteelser. Det finns också en viss oro att inte få nog många gillanden ("likes") på sociala medier, kanske särskilt bland flickor, men än så länge är den förklaringens vetenskapliga underlag begränsat.⁸

Indexvärde (0-10) för trygghet i skolan, Piteå kommun
Källa: Skolinspektionens skolenkät

Ett värde som korrelerar med oron och rädslan är det samlade enkätresultatet kring trygghet i skolan, enligt Skolenkäten. Piteå ligger fortfarande bra till i ett nationellt perspektiv, men resultaten har sjunkit något både här och i riket. I den föregående kvalitetsrapporten (Livsmiljö, demokrati och öppenhet 2017-2018, som rapporterades till BUN i augusti) konstaterades att barnens relationer till vuxna är en nyckel som påverkar dessa resultat. Slutsatsen blev att "det är viktigt att både rekrytera och behålla personal och att främja en god samverkan med hemmen för att säkerställa den vuxennärvaro som är så viktig för elevernas psykosociala miljö".

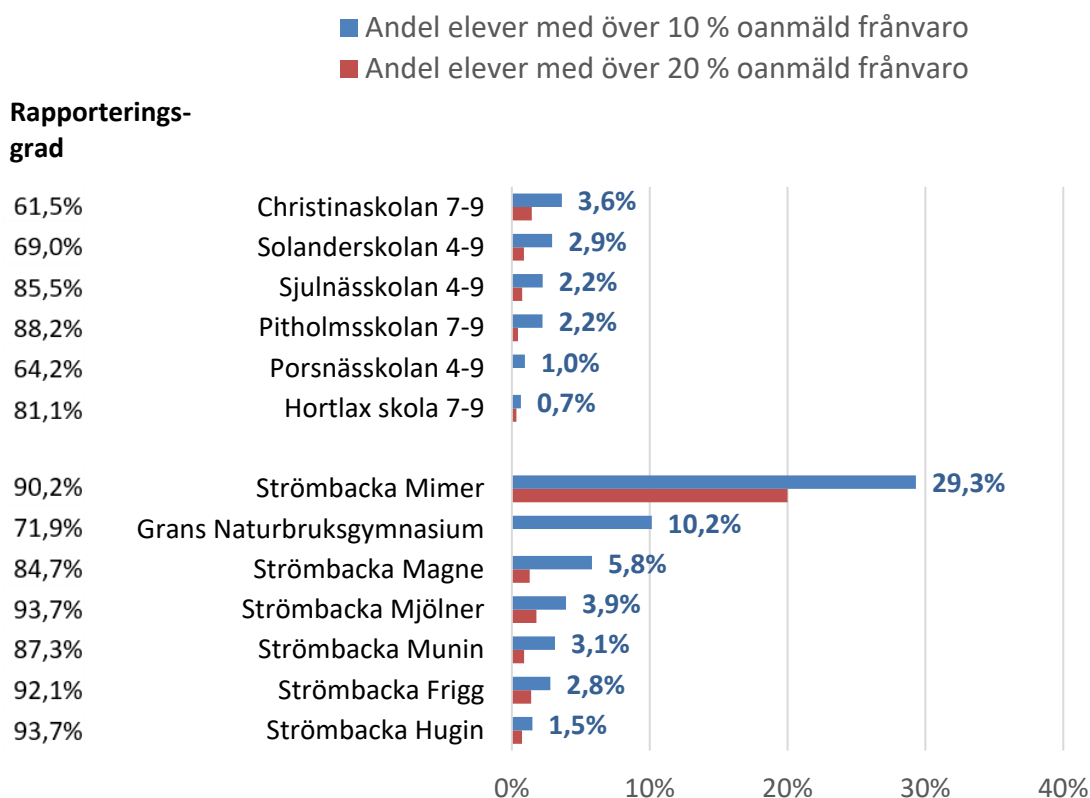
⁷ Folkhälsomyndigheten (2018, s. 83): Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

⁸ Ibid.

I.4. Elevnärvaro

Stapeldiagrammet nedan visar andelar elever per skolenhet som har en hög grad av oanmäld frånvaro (10 respektive 20 procent). Staplarna visar bara mellan- och högstadiet samt gymnasiet, eftersom att lågstadieskolorna inte har några elever med över 10 procent oanmäld frånvaro.

Oanmäld frånvaro, läsåret 2017/2018. Källa: Skola24

Enligt skollagen ska alla elever i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan delta i utbildningsverksamheten, om inte eleven har ett giltigt skäl att utebli.⁹ Gymnasieskolans elever omfattas inte av skolplikten. Däremot har de rätt att fullfölja utbildningen på nationella program och introduktionsprogram.^{10 11}

Förekomsten av oanmäld elevfrånvaro varierar mellan enheterna och under läsåret 17/18 var den störst på Mimer och Grans naturbruksgymnasium. På grundskolan var

⁹ 7 kap. 17 § skollagen (2017: 1115)

¹⁰ 16 kap. 37 § skollagen (2017: 1115)

¹¹ 17 kap. 15 § skollagen (2018: 749)

den störst på Christinaskolan och Solanderskolan. Rektorerna vid dessa enheter har vidtagit åtgärder för att främja elevnärvaron och åtgärda frånvaroproblematiken. Läs mer om skolornas arbete på s. 15-17.

Eleverna på språkintröduktion, främst asylsökande pojkar, är ofta frånvarande och det drar upp Mimers totala andel. (Om språkintröduktionsprogrammet exkluderas ur underlaget ligger Mimer vid genomsnittet för Strömbackaskolan.) Rektorn berättar att de asylsökande eleverna har flyttats runt i Sverige flertalet gånger sedan 2015, vilket påverkat deras mående negativt. Dessutom saknar de ekonomiskt incitament för att komma till skolan då de ändå inte har rätt till studiemedel. När en elev flyttas till en annan kommun skickas inte heller någon information från Migrationsverket, vilket gör att flyttade elever rapporteras som frånvarande under en tid. Det som kan konstateras är att kraftigt ökade skillnader i livsvillkor för de som är registrerade som elever på Strömbackaskolan också syns i närvarostatistiken.

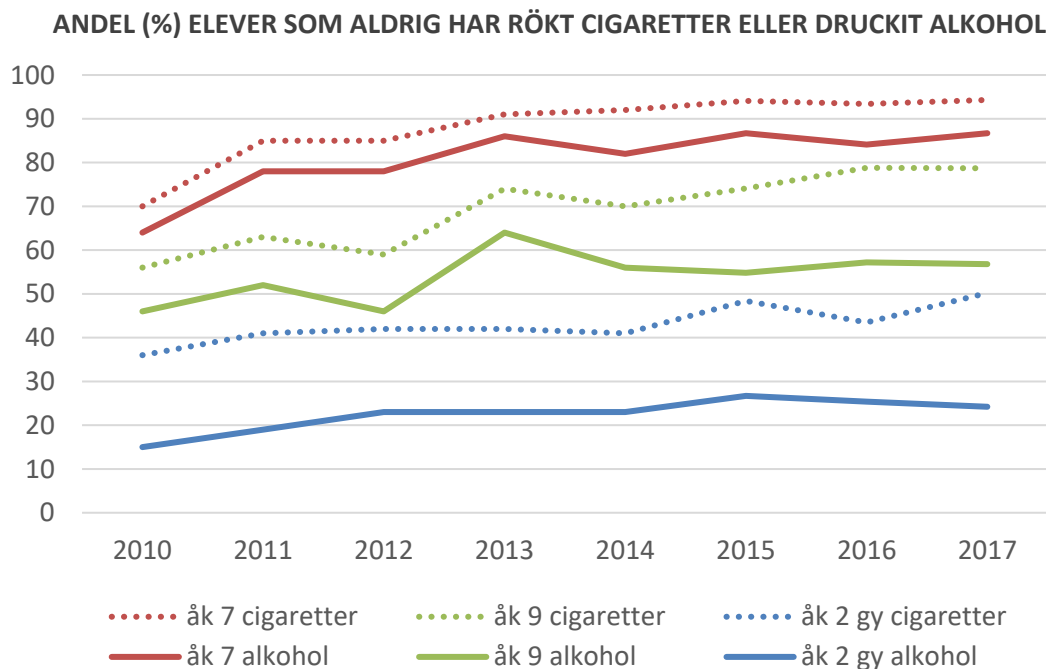
Eleverna på språkintröduktion, främst asylsökande pojkar, är ofta frånvarande och det drar upp Mimers totala andel.

Elevfrånvaron på Grans naturbruksgymnasium kan till viss del förklaras av att många av dem bor på skolans internat eller i lägenhet utan någon vuxen hemma som kan se till att eleven kommer till skolan. Dessutom har många av eleverna haft en känd frånvaroproblematik från grundskolan, berättar skolans rektor. De gymnasieelever som inte har vuxenstöd hemifrån är alltså överrepresenterade i gruppen med hög oanmäld skolfrånvaro, både på Mimers Språkintröduktion och på Grans naturbruksgymnasium.

Rapporteringsgraden (hur stor andel av lektionerna som varje lärare rapporterat elevnärvaro för i webbsystemet Skola24) är endast ca 60 procent för hela grundskolan. Till viss del kan det förklaras av att om det är två personal på samma lektion måste båda rapportera elevnärvaro, vilket många inte gör. Skola24 började användas i grundskolan först under läsåret 2017/2018 och det får anses som rimligt att rapporteringsgraden kommer att ligga på mellan 90 och 100 procent när både skolledare och lärare arbetat in rutinerna för att använda systemet.

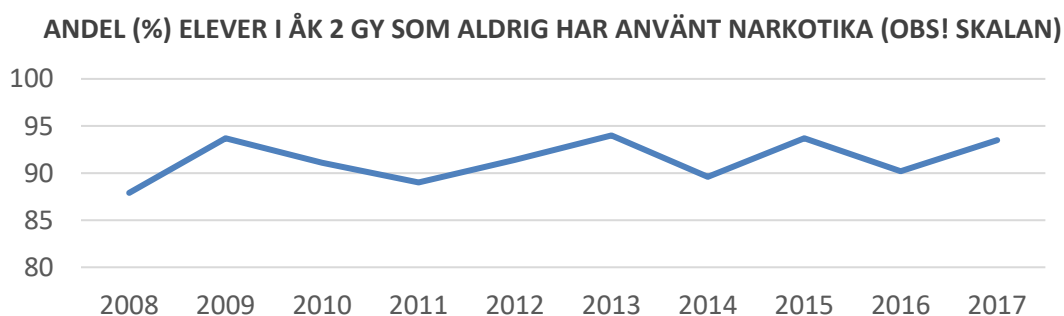

I.5. Färre dricker alkohol men ett fåtal gör tidigare drogdebut

Källa: Personligt

I både åk 7, 9 och gy 2 fortsätter den positiva trenden när det gäller andelen elever som aldrig druckit alkohol. I åk 7 är de nu 85 procent som aldrig druckit, jämfört med 65 procent 2010.

Källa: Personligt

När det gäller narkotika rör det sig nästan uteslutande om cannabis. Bruket av cigaretter har minskat men polisen och resultat från Personligt vittnar samstämmigt om en ökad användning av e-cigaretter bland unga. Genom dem kan både tobak och andra droger som cannabis rökas. Överhuvudtaget har drogdebuten krupit ner i åldrarna och sker ibland redan i mellanstadiet, beskriver områdespolisen. Det finns elever i åk 7 som regelbundet röker cannabis. Det verkar alltså som om fler unga är nyktra, men

problemen förvärras bland dem som hamnar i drogmissbruk. Det är av största vikt att verksamheterna fortsätter att utveckla goda samverkansformer med både vårdnadshavare, områdespolis och socialtjänst. Detta förutsätter en god styrning på alla nivåer, en struktur att förhålla sig till och en samsyn på uppdragen som samverkar.¹²

I.6. Sju synpunkter och klagomål

Det har under läsåret 17/18 inkommit totalt sju synpunkter. De handlar om kostnaden för privat hyra av en anläggning, användningen av glitter (mikroplaster) i förskolan, en anställds bemötande, utbildningens avsaknad av en kurs i självförsvar för tjejer, en webbsida, schemaläggning och en förskolas städning med anledning av magsjukesmitta. Alla synpunkter har besvarats och ingen ny insats har påbörjats med anledning av dem.

¹² Socialstyrelsen (2013, s. 26): Samverka för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer

2. Processer för ökad måluppfyllelse

2.1. Sammanfattande analys

Vårdnadshavarna ansvarar givetvis för barnens trygghet, utveckling och drogfrihet. Men förskolan, skolan och fritidshemmet har också ett pedagogiskt ansvar att inom ramen för utbildningen främja hälsa och trygghet med de medel som står till buds. Det bedrivs ett hälsofrämjande arbete i vardagen genom både värdegrundsarbete, undervisning och personalgrupper som verkar särskilt för hälsa och trygghet. De processerna är oerhört viktiga, men med tanke på den här rapportens begränsade omfång redovisas de inte närmare här.

Skolväsendet gör ett viktigt arbete i det här sammanhanget, men samtidigt visar forskningen att barns och ungas psykiska ohälsa är en komplex företeelse med många påverkansfaktorer: sociala nätverk och nära relationer, levnadsvanor, sammanhang där människor lever och arbetar och övergripande strukturer som samhällsekonomi, kultur och miljö.¹³ Att psykisk ohälsa och trygghet försämras betyder alltså inte nödvändigtvis att förskolan och skolan inte gör tillräckligt. Nulägesbedömningen på s. 3-12 konstaterar att det finns försämringar och ökande skillnader mellan elevgrupper både lokalt och nationellt, samtidigt som kartläggningen av skolväsendets processer på s. 13-18 visar många goda insatser i samverkan med andra samhällsaktörer och med hemmen. Vissa av dem är påbörjade med anledning av den oroande utvecklingen och könsskillnaderna gällande psykisk ohälsa, t.ex. elevhälsans projekt Samverka Agera Motivera. Nu har också samverkan mellan skolan och socialtjänsten tagit ny fart i projektet för att förebygga drogmissbruk bland unga. När stora skillnader i livsvillkor avspeglar sig bland våra barn och unga, som också våra resultat visar, får skolväsendet svårare att kompensera för barnens och elevernas olika förutsättningar och uppnå en likvärdig utbildning där alla når målen. För att klara av det kompensatoriska uppdraget är det ytterst relevant att goda kontaktytor utökas mellan barn och vuxna i förskolan och skolan, med hemmen och med socialtjänst och hälso- och sjukvård.¹⁴

Det är rimligt att detta stora arbete får fortsätta och utvärderas längre fram utan påbörjandet av fler parallella processer. Det är dock viktigt att skolväsendet har goda förutsättningar för att utvärdera sina insatser, just eftersom att det är så mycket annat som påverkar måluppfyllelsen inom det här området. Rapporteringen i Skola24 är en

¹³ Folkhälsomyndigheten (2018, s. 85): Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

¹⁴ Socialstyrelsen (2013, s. 19): Samverka för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer

viktig tillgång i det systematiska kvalitetsarbetet inom det här målområdet, men den är alltför låg för att datan ska kunna användas som underlag i utvärderingen av arbetet för att främja elevnärvaron. Därför kräver Utbildningsförvaltningen att rapporteringen ska förbättras.

2.2. Samverkan mellan förskola, skola och hem

Det här arbetet handlar om att ha en fungerande samverkan med hemmen och med andra skolverksamheter som barnen övergår till. Med tanke på barns och elevers olika förutsättningar och behov är det viktigt att förskolan och skolan har fungerande rutiner för samverkan och övergångar. Ju bättre och ju mer välförankrade rutiner, desto mindre blir systemet beroende av enskilda anställdas engagemang och kompetens. I den dagliga dialogen och i de strukturerade samtalen med vårdnadshavare är det därför avgörande med en samsyn på vad som ska tas upp till samtal inom hela organisationen. Skolledarna har därför fått rapportera kring sina rutiner för samverkan genom att svara på följande frågor:

1. *”Beskriv hur personalen brukar föra en fortlöpande dialog med vårdnadshavarna om hur barnet/eleven utvecklas och trivs. Har arbetslaget en gemensam tolkning av vad som bör tas upp, samt hur och när?”*
2. *”Beskriv era rutiner för övergångar, särskilt till/från andra huvudmän. Beskriv också era rutiner för mottagning av nyanlända barn/elever.”*

Inom förskolan har personalen i princip dagliga samtal med vårdnadshavare vid hämtning och lämning. Personalen för också strukturerade samtal som inskolnings-, utvecklings- och avslutningssamtal. Det finns ofta en gemensam mall för utvecklingssamtal i varje förskoleområde, vilket stärker likvärdigheten. Grundskolan bedöms också vara likvärdig i sin samverkan med hemmen via utvecklingssamtal, föräldramöten och samrådsforum. Från och med hösten 2018 inbjuds polisen till att delta på föräldramöten i åk 7 på alla skolor, för att bland annat informera om att förebygga drogmissbruk. Skolorna arbetar dock på lite olika sätt beroende på både möjligheter och ambitioner. Enligt ett centralt beslut har också ett digitalt närvarosystem, s.k. nuddisar, börjat användas inom förskolan och vissa fritidshem. Det underlättar kommunikationen med vårdnadshavarna och planer finns på att utöka.

En del förskoleområden har en gemensam mall för övergångar inom hela området. När det gäller grundskolorna har en del rapporterat detaljerade och konkreta rutiner, medan andra konstaterar att de finns. Frågan om att klarlägga likvärdigheten har uppmärksamats av förvaltningens ledningsgrupp som tar arbetet vidare i dialog med skolledarna.

Gymnasieskolan har inte några nationella mål gällande samverkan med hemmen, så de har endast rapporterat kring rutiner för övergångar. Strömbackaskolan har välfungerade rutiner för övergångar inom kommunen. Övergångarna inom kommunen till Grans naturbruksgymnasium upplevs fortfarande som ett utvecklingsområde fastän det gått bättre under hösten 2018 än vad det gjort tidigare.

Övergångar från andra kommuner till både Strömbackaskolan och Grans naturbruksgymnasium fungerar inte riktigt lika smidigt som övergångar inom kommunen, men det som brister brukar kompenseras vid skolstartsamtalet med eleven i början av höstterminen. Lagstiftning som trätt i kraft i mars 2018 innebär att överlämnande huvudman blir skyldig att delge information kring eleven till mottagande huvudman, vilket underlättar för eleven och de samverkande skolorna.

När det gäller nyanlända barn och elever har en del förskolor och skolor upparbetat rutiner, medan en del håller på med det eller inväntar de kommungemensamma rutinerna som ska bli resultatet av projektet kring nyanländas lärande under 2019.

2.3. Ett gott arbete för elevnärvaro

Alla rektorer har också fått svara på frågan: *”När det förekommer otillåten elevfrånvaro, beskriv era rutiner för att tillsammans med hemmen lösa dessa problem.”*

Svaren visar att rektorerna har en stor medvetenhet om vikten av ett främjande och förebyggande arbete för att öka elevnärvaron. Nu när det finns tillgång till närvarostatistik i Skola24 är den ett viktigt resultat att följa upp i utvärderingen av allt arbete som pågår.

Som resultaten på s. 9 visar är problemen med oanmäld elevfrånvaro störst på Strömbackaskolans Mimer och Grans naturbruksgymnasium. Rektorn på Mimer berättar om allt arbete som mentorerna lägger ner med att försöka nå eleverna. De ringer, mejlar, skriver på sms och Messenger, men ofta utan att få någon respons. *”Generellt sett går lärarna ofta utanför sitt uppdrag i omtanke om eleverna, vilket är en riskfaktor för deras arbetssituation”*, menar rektorn. Med anledning av elevfrånvaron har Mimer från och med hösten 2018 utökat kuratorsstödet på språkintröduktion för att kunna stötta elever som mår dåligt. Deras elevhälsoteam kommer också att följa upp frånvaron vid introduktionsprogrammen under hela läsåret.

”Generellt sett går lärarna ofta utanför sitt uppdrag i omtanke om eleverna, vilket är en riskfaktor för deras arbetssituation.” - Rektor

Grans naturbruksgymnasium satsar på att öka elevnärvaron genom att ta ett gemensamt ansvar bland undervisande lärare, mentor, elevhälsa, rektor och elev/vårdnadshavare. Skolan har tydliggjort rutiner kring arbetet med elevfrånvaro. Rektorn ser det som en framgångsfaktor att hålla en tät, nära kontakt med mentor som följer upp kontinuerligt, med elevhälsan som stöd. Dessutom fokuserar de under läsåret 2018/2019 på att förbättra lärarnas rapportering i Skola24.

Christinaskolan och Solanderskolan har en något större andel elever med stor oanmäld frånvaro än de andra grundskolorna. Rektorerna där har utförligt beskrivit det arbete skolorna lägger ner för att förbättra resultaten. Både elevhälsoteam och lärare är involverade i rutiner för att både förebygga och förbättra. Goda relationer med hemmen är en stor del av arbetet och har identifierats som en framgångsfaktor. Rektorerna har också implementerat mindre undervisningsgrupper för elever med hög frånvaro (och ofta neuropsykiatriska funktionsnedsättningar), vilket upplevs som mycket positivt.

Rektorerna på högstadiet beskriver likvärdiga rutiner för sina skolor för att *tillsammans med hemmen* hantera oanmäld frånvaro:

- 1) *Oanmäld frånvaro meddelas* automatiskt och direkt via Skola24 till vårdnadshavare via e-post eller sms, enligt skollagens bestämmelser.¹⁵
- 2) *En regelbunden uppföljning* av elevnärvaron i Skola24 sker. Oftast är det mentorn som regelbundet rapporterar den, men ibland rektorn.
- 3) *Mentorn kontaktar hemmet* vid misstanke om problematisk frånvaro. Överenskomna åtgärder följs upp och om elevens närvaro ökar avslutas ärendet.
- 4) *Någon ur elevhälsoteamet kontaktar hemmet* om elevens närvaro inte ökar. Överenskomna åtgärder följs upp och om problemen blir lösta avslutas ärendet.
- 5) *Det sker ett möte mellan eleven, vårdnadshavare, mentor och personen ur elevhälsoteamet* vid utebliven positiv utveckling. Överenskomna åtgärder följs upp och om en positiv utveckling sker avslutas ärendet.
- 6) *Om inte föregående steg hjälper* sker en *nätverksträff* tillsammans med någon från barn- och ungdomspsykiatri eller socialtjänsten, där en handlingsplan upprättas och följs upp.

Även rektorerna för låg- och mellanstadieskolorna har beskrivit sina rutiner för att hantera misstänkt problematisk frånvaro, både anmäld och oanmäld. Anmäld frånvaro som sker regelbundet kan ju också vara ett tecken på problem av olika slag. Skolsköterskorna har uppmärksammat behovet av att följa upp och analysera även den

¹⁵ 7 kap. 17 § skollagen (2017: 1115)

anmälda frånvaron. En del skolor har inte kommit så långt ännu i utformningen av rutiner för att hantera den. Resultat och en analys kring anmäld elevfrånvaro tas med i kvalitetsrapporten *Barn och unga – vår framtid* för läsåret 2018/2019.

Elevhälsan har från och med hösten 2018 två personer som arbetar med ett projekt för att ytterligare stärka skolornas arbete för elevnärvaro. Projektet kallas för *ÖRAT (öppenhet, resultat, ansvar och tillsammans)* och finansieringen sker med statsbidraget för en likvärdig grundskola.

2.4. Hälsöfrämjande dans och musik

Musik- och dansskolans aktiviteter har inte så ofta lyfts i hälsosammanhang, men svensk forskning har visat att dansen främjar psykisk hälsa samtidigt som den är kostnadseffektiv.¹⁶ *Dans utan speglar* är en insats på Musik- och dansskolan som planeras komma igång efter

Forskning har visat att dansen främjar psykisk hälsa samtidigt som den är kostnadseffektiv.

jul. Det är en uppsökande verksamhet ute på skolorna för elever i åldrarna 13-19 år som skapar ett nätverk och ett sammanhang, precis i linje med identifierade framgångsfaktorer för hälsöfrämjande dans. Insatsen finansieras med medel från Kulturrådet. Om den visar sig framgångsrik finns planer på att ha med inslaget i ordinarie verksamhet. Musik- och dansskolans personal har också ett arbete på Språklussen, där de arbetar med rörelse och sång för att eleverna lättare ska lära sig språket. Dansen bland grundsärskolans elever har fått många goda effekter. Musik- och dansskolan fyller 50 år och har därför på sin Facebook-sida under september och oktober 2018 publicerat tidigare elevers omdömen av skolans verksamhet. Omdömena visar att undervisningen där, vare sig det är instrumentlektioner, kör, dans eller annat, bidrar till elevernas personliga utveckling på ett särskilt sätt.

2.5. Samverka Agera Motivera (SAM)

Som tidigare nämnts i andra sammanhang arbetar elevhälsan också för att förbättra ungas psykiska hälsa via det evidensbaserade projektet Samverka Agera Motivera. I projektet fokuseras tidiga, förebyggande och generella insatser. Resultaten kommer att utvärderas under 2019.

¹⁶ Duberg (2016): Dance Intervention for Adolescent Girls with Internalizing Problems: Effects and Experience

2.6. Förebyggande av drogmissbruk

Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen har på uppdrag av Kommunfullmäktige påbörjat ett samarbete för att utarbeta en handlingsplan för förebyggande arbete kopplat till missbruk bland unga. I detta arbete ingår att identifiera evidensbaserad metod som kan användas generellt i kommunens verksamheter. Planen ska redovisas för Barn- och utbildningsnämnden i samband med årsredovisningen 2018.

En utbildning kring cannabis har anordnats på Strömbäckaskolans enheter Frigg och Munin under 2017/2018. Den har fått goda omdömen enligt eleverna som utvärderat den i enkätform.

2.7. Strategi för kompetensförsörjning

Skolväsendets möjligheter att skapa trygghet för barn och elever förutsätter en god personaltäthet, tid och inte minst kompetens för att vara en lyssnande samtalspartner. Den strategiska kompetensförsörjningsplanen som Barn- och utbildningsnämnden antog i augusti fungerar därför också som en insats för barnens och elevernas trygghet och utveckling. Det är dock ännu osäkert om planen med de 18 insatserna som ingår kan genomföras i sin helhet, eftersom att Barn- och utbildningsnämndens budgetramar ännu inte är fastställda.

2.8. Projekt för nyanländas lärande

Utbildningsförvaltningen har i samverkan med Skolverket utarbetat en projektplan för att stötta och utveckla nyanlända barn och elevers lärande från förskolan till gymnasiet. I projektet ingår att skapa rutiner och handlingsplaner för förskolans och skolans arbete med nyanlända barn och elever. Här ingår också bland annat att kompetensutveckla personalen inom elevhälsan och arbeta för social inkludering på Strömbäckaskolan. Under hösten 2018 genomförs en enkätundersökning bland eleverna, i syfte att ta fram relevanta åtgärder för att främja elevernas känsla av att tillhöra en gemenskap i skolan. En av de förväntade effekterna är att därigenom främja elevnärvaron på Språkintröduktion. Projektet pågår mellan april 2018 och december 2019.

3. Ledningsgruppens rekommendation

Utifrån ovanstående analys beslutar Utbildningsförvaltningens ledningsgrupp att ange följande grad (1-4) av måluppfyllelse:¹⁷

BARN OCH UNGA – VÅR FRAMTID	2018	2017
Barn och unga har en trygg och utvecklande uppväxt och använder inte alkohol eller droger	3	3

Ledningsgruppen rekommenderar Barn- och utbildningsnämnden att utdela följande uppdrag:

- **För- och grundskolecheferna** säkerställer att förbättringsarbete kring rapportering i Skola24 genomförs i grundskolan.
- **Kvalitetscontroller** genomför stickprov på rapporteringar i december 2018.

Båda uppdragen skall vara genomförda till årsskiftet och redovisas för nämnden 2019-02-27.

Piteå 2018-10-10

Malin Westling
Förvaltningschef

¹⁷ Grad av måluppfyllelse bedöms enligt följande skala: 1) Målet ej uppfyllt, 2) Målet delvis uppfyllt, 3) Målet uppfyllt i hög grad samt 4) Målet helt uppfyllt.

Referenser

Duberg, A. (2016). Dance Intervention for Adolescent Girls with Internalizing Problems: Effects and Experience. Örebro Universitet.

Löfstedt, P., Wiklander, L., Corell, M. m fl. (2018). Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige? Solna och Örebro: Folkhälsomyndigheten.

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Bengtsson, A., Norrman, M., och Ugglå, C. (2013). Samverka för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer. Stockholm: Socialstyrelsen.